

UiO : Universitetet i Oslo

Den sentrale klagenemd

Årsmelding 2018

29. april 2019

DEN SENTRALE KLAGENEMND - Universitetet i Oslo

Årsmelding for 2018

INNLEDNING

Klagenemndas virksomhet er hjemlet i universitets- og høyskoleloven § 5-1. I tillegg gjelder forvaltningsloven for nemndas saksbehandling.

Klagenemnda behandler klager over enkeltvedtak som er fattet ved Universitetet i Oslo. Klagenemnda behandler også klager over formelle feil ved eksamen. Klagenemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages videre.

I tillegg behandler og treffer klagenemnda vedtak i noen sakstyper som første instans. Det gjelder saker om mistanke om fusk etter universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 og 4-8, andre saker om bortvisning og utestengning etter §§ 4-8, 4-9 og 4-10 samt saker om forfalskning av søknadspapirer i forbindelse med opptak (§ 3-7 åttende ledd). Klagenemndas vedtak i disse sakene kan påklages til Felles klagenemnd, som er den nasjonale klagenemnda for nærmere bestemte vedtak fattet ved universiteter og høyskoler.

Klagenemnda er vedtaksfør med leder og to andre medlemmer eller deres varamedlemmer til stede.

KLAGENEMNDAS SAMMENSETNING

Klagenemnda hadde i 2018 følgende sammensetning:

leder: lagdommer Eyvin Sivertsen

vara for leder: lagdommer Lisa Vogt-Lorentzen

Representanter for de vitenskapelig tilsatte:

professor Tore Jahnsen

vara: professor Franco Trivigno

universitetslektor Dag Langmyhr

vara: professor Bjørn Erik Rasch

Studentrepresentanter vårsemesteret 2018:

Christine Overøie

vara: Ingvild Leren Stensrud/Marie Lohnas Nygaard

Jonas Virtanen

vara: Aleksander Gjørseter/Alexander Sæthern

Studentrepresentanter høstsemesteret 2018:

Christine Overøie

vara: Kristine-Petrine Olthuis

Jonas Virtanen

vara: Markus Leira Asprusten

Klagenemndas sekretær er seniorkonsulent Finn Ragnar Berger ved Avdeling for studieadministrasjon.

Årsmeldingen ble godkjent i klagenemndas møte 29. april 2019.

STATISTIKK FOR 2018

Oversikt:

Klagenemnda hadde i 2018 11 møter, hvor det ble behandlet tilsammen 174 saker. Totalt ble 176 saker oversendt klagenemnda for behandling, men 2 saker ble trukket fra behandling. I tillegg kommer behandling av klager på nemndas vedtak, først og fremst i saker vedr. mistanke om fusk, som omfatter 14 saker.

De temaene som Klagenemnda oftest har støtt på i sitt arbeid, fremgår av følgende oppstilling:

	2016	2017	2018
Klager over formelle feil ved eksamen/sensur/saksbehandling, jf. § 5-2	21	15	20
Klager over avslag på opptak til studier på grunnlag av annet opptaksgrunnlag (realkompetanse, GSK) *, jf. § 5-1	2	5	9
Klager over tap av studierett/studieplass , jf. § 5-1	13	21	20
Klager over avslag om opptak til høyere gradsstudier, jf. § 5-1	13	10	5
Godkjenning av utdanning, jf. § 5-1	2	7	5
Mistanke om fusk/forsøk på fusk, jf. §§ 4-7 og 4-8	90	91	64
Forfalskningsaker, jf. § 3-7, 8. ledd	11	18	8
Politiattest	1	4	2
Øvrige saker	42	38	41
	195	209	174

* Klager over det ordinære opptaket gjennom Samordna opptak behandles av Felles nasjonal klagenemnd.

Historisk oversikt fuskesakene:

Fak u s	Innmeldte saker til Klagenemnda ved UiO								Funnet skyldig i fusk av Klagenemnda							
	J	Med	HF	MN	OD	SV	UV	Sum	Jus	Med	HF	MN	OD	SV	UV	Sum
År																
2002	3		1	1				5	2		1	1				4
2003	4		3	2			1	10	4		3	2			1	10
2004	6		13	4		2	1	26	6		10	3		1	1	21
2005	9	1	10	4		1		25	6	1	6	4		1		18
2006	6		17			5	3	31	2		11			5	2	20
2007	1	1	11	7		4	5	29	1	1	10	7		3	4	26
2008		11	12	30		2	2	57		-	9	19			2	30
2009	2	1	5	9		1	1	19	2		5	8		1	1	17
2010	4		12	29	1	5	4	55	2		10	25		4	4	45
2011	6		13	14		4	1	38	5		12	11		3	1	32
2012	2	2	41	17		2	10	74	1	1	37	15		2	6	65
2013		1	38	9	1	1	5	55		1	35	8	1	1	4	50
2014		1	57	3	1	3		65		1	54	2	1	3		61
2015	5	2	63	19		8	2	99	4	2	60	19		8	2	95
2016	2	4	71	3		9	1	90	2	4	70	3		8	1	88
2017	4	3	70	5		6	3	91	4	2	70	5		5	3	89
2018		1	50	3		4	6	64		1	48	3		4	5	61

Typer av sanksjon i fuskesakene for 2018 fordeler seg slik:

Annulering av eksamen:	7 saker
Annulering og utestengning i 1 semester:	32 saker
Annulering og utestengning i 2 semestre:	22 saker
Kun utestengning:	0 saker

Tallene oppsummert

Totalt antall innmeldte nye saker i 2018 var 176, noe som er en nedgang på ca. 16 % fra 2017, da 211 saker ble meldt inn. 2 saker ble trukket, slik at totalt antall behandlede saker i 2018 ble 174.

Fuskesakene utgjorde 36 % av saksmengden, noe som er lavere enn hva det har vært de siste årene.

56 % av sakene var ordinære klagesaker, mens 5 % av sakene var saker vedr. forfalsket dokumentasjon i forbindelse med søknad om opptak. Saker vedr. merknad til politiattest og skikkethet utgjorde 3 %. Nedgangen i antall saker knytter seg i det vesentligste til saker vedr. mistanke om fusk. Nemnda noterer seg nedgangen, men har ikke noe svar på hva den skyldes.

Fusk avdekkes først og fremst ved hjelp av elektroniske plagiattrollprogrammer, i hovedsak gjennom programmet URKUND. 56 av fuskesakene er avdekket ved hjelp av slik elektronisk plagieringskontroll. I 50 % av fuskesakene er 20 – 59 % av besvarelsen resultat av plagiat. I 36 % av sakene utgjør plagiat 60 – 100 % av besvarelsen. 29 % av sakene kom fra Det humanistiske fakultet, mens de øvrige sakene fordelte seg nokså jevnt på alle fakulteter. I tillegg bidrar både manuell gjennomgang og søk på Google – både sammen med URKUND og som selvstendige strategier - til å avdekke plagiat og uærlig opptreden.

ANNEN KLAGEBEHANDLING

Sivilombudsmannen og Felles klagenemnd

Ordinære klagesaker er gjennom behandlingen i klagenemnda ferdigbehandlet i forvaltningen, slik at vedtaket er endelig. Det er imidlertid anledning til å klage til Sivilombudsmannen.

I 2018 ble én sak klaget inn for Sivilombudsmannen, som hadde innvendinger mot klagenemndas vedtak og regeltolkningen som var blitt lagt til grunn av klagenemnden og aktuelt fakultet. Saken fant sin løsning ved utgangen av året da fakultetet tok Sivilombudsmannens innvendinger til etterretning.

Klagenemndas vedtak i saker om mistanke om fusk og utestengning kan påklages til Felles klagenemnd.

I 2018 ble 12 saker vedr. mistanke om fusk oversendt Felles klagenemnd. For å konkludere med at det foreligger fusk, må både de objektive og subjektive vilkårene for fusk være oppfylt.

Klagenemndas vedtak ble stadfestet i alle sakene. Nemnda tar til etterretning at Felles klagenemnd finner klagenemndas avgjørelser i enkelte saker i mildeste laget. Klagenemnda anser det som viktig å forsøke å differensiere reaksjonen i den grad det lar seg gjøre, men vil tilpasse seg føringer fra Felles klagenemnd.

EKSEMPLER PÅ VEDTAK I KLAGENEMNDA

Klagesaker

Klagenemnda behandlet 99 klager i denne kategorien, som omfatter alle sakstyper unntatt saker om fusk, bortvisning og utestengning. Det kan f.eks. være klager på avslag på søknad opptak, avslag på søknad om tilrettelegging av studier og eksamener, avslag på søknad om fjerde eksamensforsøk og tap av studierett.

Eksempler

I sak vedr. klage over formelle feil ved veiledning av masteroppgave ble klagen ikke tatt til følge. Nemnda fant at klagers anførsler ikke kunne føre frem. Det var fra fakultetets side redegjort for veiledningen som studenten hadde fått, og nemnda kunne ikke se at det var forhold i saken som skulle tilsi at det forelå en formell feil. Nemnda kan ikke vurdere det faglige nivå på veiledningen, men bare ta stilling til om det foreligger formelle feil. Det gjelder ingen bestemte krav til veiledningens art og omfang, utover at veiledning normalt gis innenfor rammen av et angitt timetall. Klager anførte manglende veiledning om punkter i oppgaven der klager eksplisitt hadde bedt om veiledning. Til dette bemerket nemnda at veiledningen er et supplement til, og ikke en erstatning for studentens selvstendige arbeid med oppgaven. Veilederen skal ikke styre oppgaveskrivingen eller bestemme innholdet, men skal gi synspunkter på og råd om hvordan studenten bør legge opp sitt eget arbeid med oppgaven. Det er stor variasjon i temaer også innenfor de enkelte fagfelt. Masteroppgaver skrives av studenter på et viderekomment studienivå og går i dybden av enkelttemaer innenfor fagfeltet. Det er ikke realistisk å forvente at veilederen skal ha spesialkompetanse innenfor alle enkelttemaer en oppgave omhandler. Det vil derfor i praksis kunne variere hvor god hjelp studenten opplever å ha av veiledningen. Studenten mente at det underveis skulle vært gitt tilbakemelding om at oppgaven var dårlig og u selvstendig og ved at dette ikke var gjort, representerte det en formell feil. Til dette har veilederen bemerket at han ikke oppfattet oppgaven som dårlig, men at studenten var lite mottakelig for kritikk underveis. Studenten har videre påpekt at veilederen leste feil versjon ved siste veiledning. Dette er erkjent og beklaget fra veilederens side. Klageren har imidlertid ikke anført å ha mottatt tilbakemelding basert på den gamle versjonen av oppgaven. Misforståelsen har derfor ikke hatt avgjørende betydning. Nemnda kan uansett ikke se at kandidaten hadde formelt krav på en siste gjennomlesning, eller klare forventninger om dette. Det er på denne bakgrunn – etter en samlet vurdering – ikke mulig å fastslå at det er begått formelle feil som kan gi rett til ny innlevering. Det faller utenfor klagenemndas arbeidsområde og kompetanse å ta stilling om sensor har opptrådt på en måte som – uavhengig av bedømmelsen av eksamensoppgaven – er egnet til å svekke tilliten til UiO. Avgjørelsen var enstemmig.

Sak vedr. klage over formelle feil ved eksamen i emnet PSYC1100, ble tatt til følge. Semestersiden opplyste om at det ved eksamen skulle benyttes blå eller svart penn. Klager fikk på spørsmål til eksamensvakt i eksamenslokalet opplyst at det var greit å benytte blyant. Det førte til at deler av skriften ikke syntes på sensors kopi av besvarelsen. Nemnda fant det uheldig at eksamensvakten ga et svar som ikke var i samsvar med retningslinjene på semestersiden, men fant ikke at dette var tilstrekkelig til å konstatere at det forelå en formell feil som kunne lede til oppheving av sensurvedtaket. Etter nemndas syn var det imidlertid ikke forsvarlig av sensor å gjennomføre sensur uten å ha sjekket originaldokumentene som var blitt skannet. Nemnda la til grunn at disse enkelt kunne ha vært fremskaffet og gjort til del av den ordinære sensuren. Sensors unnlattelse er således en formell feil, og nemnda finner ikke å kunne utelukke at dette kan ha vært av betydning og påvirket sensuren. Det gjelder selv om sensor har gjennomgått originaldokumentene i ettertid. Eksamen ble med det henvist til ny sensur med nye sensorer. Avgjørelsen var enstemmig.

Sak vedr. klage over avslag på søknad om å få gå opp til utsatt eksamen i emnene STV2360 og STV1100, ble ikke tatt til følge. Klager hadde søkt om utsatt eksamen på grunn av studietur i regi av en annen utdanningsinstitusjon, hvor klager også var student. Det følger av Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 7.6 femte ledd at "eksamenskandidat som på grunn av sykdom eller annen gyldig grunn må trekke seg etter trekkfristen eller under eksamen, må på fastsatt måte levere legeattest eller tilsvarende dokumentasjon for å få godkjent gyldig forfall til eksamen". I fakultetets egne retningslinjer beskrives hva som regnes som gyldig fravær fra obligatorisk aktivitet; Det er kun sykdom og andre tungtveiende grunner som regnes som gyldig fravær eller gyldig grunn til utsettelse av en obligatorisk aktivitet. I fakultetets egne retningslinjer for eksamen er det angitt hva som regnes som gyldig fravær til eksamen, bl.a. "Andre tungtveigande grunnar utanfor din kontroll", hvor det som eksempel vises til idrettssamlinger og kulturarrangement på høyt nivå. Nemnda fant at fakultetet må ha adgang til å nyansere kravene som gjelder fravær fra henholdsvis eksamen og obligatorisk aktivitet. Ved undervisning som pågår over lengre tid, kan det være større grunn til å være fleksibel med hensyn til å godta kortvarig fravær, enn ved eksamen. Det er uheldig hvis kandidaten har fått signaler om at søknaden ville bli tatt til følge, men dette binder ikke fakultetet. Det avgjørende er det formelle vedtaket, truffet innenfor rammen av gjeldende regelverk. Inntil et formelt vedtak foreligger må studenten nødvendigvis forholde seg til at eksamen må gjennomføres som forutsatt. Klagen kunne etter dette ikke føre frem. Avgjørelsen var enstemmig.

Sak vedr. klage over vedtak om underkjenning av doktorgradsavhandling, ble ikke tatt til følge. Klager leverte doktorgradsavhandling 19. april 2016 til bedømmelse. Bedømmelseskomiteen fremmet betydelig kritikk både mot kappen og artiklene, men fant den likevel verdig til å forsvares. I lys av

kritikken ble det oppnevnt to nye sakkyndige, hvor den ene var entydig negativ, mens den andre hadde betydelige innsigelser. Fakultetet traff deretter vedtak om underkjenning. Kandidatens klage er i hovedsak rettet mot dekanus vedtak om å underkjenne avhandlingen og dekanus kompetanse til å gjøre dette. Det er ikke tvil om at fakultetet (dekanus) formelt har kompetanse til å underkjenne avhandlingen, selv om den opprinnelige bedømmelseskomiteen fant at avhandlingen kunne forsvares. Fakultetet har fulgt den forskriftsbestemte fremgangsmåten om å oppnevne to nye sakkyndige hvis det er begrunnet tvil om avhandlingen holder mål, jf. dr. philos-forskriften § 9. Kravene til formell saksbehandling er med andre ord oppfylt. Det er fakultetet som i siste omgang bestemmer om en avhandling skal godkjennes. Vurderingen beror på et faglig skjønn som nemnda må være tilbakeholden med å overprøve. Fakultetet er i den forbindelse berettiget til å legge inn en viss "terskel" for å godkjenne en avhandling. Selv om de sakkyndige enkeltvis skulle mene at avhandlingen kan godkjennes, er fakultetet berettiget til å ta et annet standpunkt ut fra en samlet vurdering av avhandlingen og kritikken fra de sakkyndige. Nemnda noterte seg at selv om bare en av de sakkyndige var entydig negativ, var det samlet sett knyttet så omfattende innsigelser til avhandlingen at dekanus' vedtak om underkjenning fremsto som forsvarlig. Klagen kunne etter dette ikke føre frem. Avgjørelsen var enstemmig.

Sak vedr. klage over formelle feil ved eksamen i emnet JUS4121, høsten 2017, ble tatt til følge. På forelesninger og gruppeundervisning var det informert om at man under eksamen kunne levere inn grafer enten digitalt eller på papir, dersom man ønsket det. Dette fremgikk ikke av emnets nettsider, der eksamensformen er beskrevet slik: "Eksamenssystem: Digital eksamensløsning ved Det juridiske fakultet". Formuleringen indikerer ikke at deler av besvarelsen kan innleveres på eget ark. Fakultetet hevdet at muligheten til å levere eksamensbesvarelse med vedlegg er en integrert del av det faglige opplegget til fakultetet og godt kjent blant studentene. Selv om dette er riktig, er det tale om så viktig informasjon at fakultetet burde ha gitt den skriftlig. Klageren var privatist og hadde ikke vært til stede på forelesninger. Han hadde derfor ikke mottatt informasjon om muligheten for å levere vedlegg på eget ark. Fakultetet kunne enkelt informert om muligheten på emnesidene eller i det minste som en kort ledetekst på eksamensoppgaven. Nemnda kom til at de manglende opplysningene om muligheten til å levere grafer på eget ark, representerte en formell feil som i alle fall for privatistene kunne ha påvirket resultatet til eksamen. Klagen ble derfor tatt til følge. Avgjørelsen var enstemmig.

Sak vedr. klage over formelle feil ved eksamen i emnet PSY2206, høsten 2017, ble ikke tatt til følge. Klager var høsten 2017 oppe til eksamen i emnet PSY2206 og oppnådde karakteren C. Etter klagesensur ble karakteren satt til F – stryk. Klager klaget over sensorenes ulike vektlegging av momenter i sensur og klagesensur, bl.a. at det ble trukket for noe veileder hadde foreslått. Det ble også klaget over sensorenes ulike oppfatning om språkbruken i besvarelsen. Fakultetet viste til at de to sensurkomisjonene har fått samme informasjon, og at det er snakk om blind sensur. Videre fremhevet fakultetet at det er kandidaten selv som foreslår aktuell problemstilling. At den er godkjent av veileder, innebærer ikke automatisk at den er god eller at løsningen på problemstillingen svarer på læringskravene i emnet. Det er heller ikke noe galt ved at to ulike kommisjoner har et ulikt syn på den språklige fremføringen, og at dette vektlegges ulikt. Det følger av universitets- og høyskoleloven § 5-2 annet ledd at det kan klages over formelle feil ved eksamen dersom "det er begått feil som kan ha hatt betydning for kandidatens prestasjon eller bedømmelsen av denne..." Nemnda kunne ikke se at det forelå formell feil ved klagesensuren. Det var i seg selv ingen formell feil at klagesensur kom ut med et dårligere resultat enn ved opprinnelig sensur, og det var etter nemndas oppfatning heller ikke dokumentert forhold som skulle tilsi at det her forelå en formell feil av betydning for resultatet. Klagen kunne etter dette ikke tas til følge. Avgjørelsen var enstemmig.

Sak vedr. klage over vedtak om tap av studierett, ble tatt til følge. Fakultetet traff 26. februar 2018 vedtak om inndragning av studierett fordi kravet til studieprogresjon ikke var oppfylt. Det ble i vedtaket vist til studie- og eksamensforskriften § 7-3. Denne paragrafen inneholder flere forskjellige bestemmelser om progresjon, se blant annet de seks strekpunktene i § 7-3 tredje ledd. Det var ikke angitt i fakultetets vedtak hvilken bestemmelse – eller hvilket av progresjonskravene – i § 7-3 som dannet grunnlag for inndragningen. Det fremgikk heller ikke av vedtaket hvor mange studiepoeng studenten hadde avlagt, eller i hvilken periode progresjonen har vært for dårlig. Nemnda ba i e-post om ytterligere avklaring for å få avklart hjemmelsgrunnlaget for fakultetets vedtak. I fakultetets svar ble det fortsatt kun vist til § 7-3. Det ble heller ikke gitt noen nærmere begrunnelse for inndragningen utover en generell henvisning til at studenten har hatt "for lav progresjon". Ut fra begrunnelsen i vedtaket var det ikke mulig for nemnda å ta stilling til om vedtaket var korrekt. Vedtaket måtte derfor oppheves på grunn av mangelfull begrunnelse. Det vises til forvaltningsloven § 26, der det fremgår at begrunnelsen skal angi de "regler" vedtaket bygger på. Det er ikke nok å vise til paragrafen hvis det – som her – kan være tvil om hvilken del av paragrafen vedtaket bygger på. Videre skal det vises til "de faktiske forhold som vedtaket bygger på". I foreliggende sak må det vises til hvor

mange studiepoeng studenten har avlagt i den eller de studieperiodene som ligger til grunn for inndragningen, slik at det fremgår at progresjonen har vært for dårlig.

I fakultetets vedtaksbrev ble det vist til at studenten var blitt innvilget permisjon en rekke ganger siden opptaket på masterprogrammet høsten 2014. Nemnda minner om bestemmelsen i studie- og eksamensforskriften § 7-3 tredje ledd siste punktum, som sier at "[i]nnvilgede permisjoner og andre godkjente forlengelser av studietiden skal tas hensyn til ved beregning av forsinkelse, jf. § 7-2". Det betyr at det ikke kan stilles krav om studieprogresjon i perioder der studenten har fått innvilget permisjon. Hvis det egentlige problemet i saken var at studenten samlet sett har hatt for mange permisjoner, måtte inndragning av studieretten bygge på annet grunnlag enn manglende oppfyllelse av progresjonskravene i § 7-3 tredje ledd. Nemnda viste i den forbindelse til § 7-2 åttende ledd, som gir fakultetet adgang til å gi nærmere bestemmelser om permisjonslengde mv.

Etter dette ble fakultetets vedtak opphevet.

Avgjørelsen var enstemmig.

Sak vedr. klage over vedtak om tap av studierett, ble ikke tatt til følge. Kandidaten hadde gjennom studiet hatt betydelige forsinkelser og hadde overskredet grensen både for hvor mange semestre det er anledning til å være forsinket og antall eksamensforsøk på enkeltemne. Det følger av studie- og eksamensforskriften § 7-3 fjerde ledd at en programstudent som blir mer enn fire semestre forsinket totalt i medisinstudiet, "ordinært" mister studieretten til programmet.

Uttrykket "ordinært" innebærer at det er adgang til å dispensere fra bestemmelsen.

Nemnda var enig med fakultetet i at det ikke var grunnlag for å dispensere i dette tilfellet. Det fremgikk av dokumentene at studenten har hatt sykdomsproblemer. Klager hadde også påberopt familieproblemer. Nemnda fant ikke grunn til å betvile at disse forholdene hadde hemmet studieprogresjonen. Det må imidlertid foreligge tungtveiende og spesielle forhold for å gi dispensasjon. Det må også være grunn til å tro at problemene er tilbakelagt, og at studenten vil kunne fullføre studiene om det gis dispensasjon. Nemnda fant at det ikke var situasjonen i denne saken. I tillegg til at studenten hadde overskredet grensen for forsinkelser i studiene, hadde han underveis strøket til eksamen en rekke ganger. Klager hadde benyttet sine tre ordinære forsøk på å avlegge eksamen i MED4400, noe som i seg selv gir grunnlag for inndragning av studierett, jf. forskriften § 5-6 første ledd, jf. § 7-3 første ledd bokstav b.

Studenten hadde fått informasjon om reglene underveis og er blitt orientert om at ytterligere forsinkelser i studiene ikke vil bli godtatt.

Nemnda kunne ikke se at opplysningene i saken skulle gi grunnlag for ytterligere dispensasjoner.

Nemnda sluttet seg derfor til fakultetets vurdering om at studieretten måtte inndras. Klagen kunne etter dette ikke tas til følge. Avgjørelsen er enstemmig.

Fuskesaker

Klagenemnda behandlet 64 saker i denne kategorien, hvor saker om plagiat og manglende kildehenvisninger dominerer.

Eksempler

Sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet EXPHIL03, våren 2018, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Forholdet dreide seg om 2-timers hjemmeeksamen, hvor det ved hjelp av plagieringskontrollverktøyet URKUND var avdekket tekstlig sammenfall på opp mot 60 % mellom innlevert besvarelse og fire ulike nettsider, uten at det var referert til kildene på foreskrevet vis. Kandidaten var bistått av advokat som har gitt merknader i saken. Kandidaten og advokat møtte også ved klagenemndas behandling. Det ble anført at kandidaten hadde vært i rettsvillfarelse, at kandidaten hadde store språklige utfordringer med det norske språket og at en eventuell utestengning ville få alvorlige følger for oppholdstillatelsen. Videre ble det anført at kandidaten ikke var klar over at hjemmeeksamen kunne besvares på et annet språk enn norsk, for eksempel italiensk. Det ble også anført at den korte tiden på eksamen var uheldig både i tilknytning til de språklige utfordringene med norsk, og at det også ga liten tid til å fokusere på kildeangivelser. Kandidaten oppfattet eksamenstiden som for kort til at kildehenvisninger kunne innarbeides, og at det derfor ikke var behov for å gjøre dette. Det var ikke meningen å fuske, men hun benyttet Google-translate som et verktøy for å oversette den norske teksten til sitt hjemlands språk for å forstå bedre, før kildetekstene ble brukt i besvarelsen. Klagenemnda fant at anførselene ikke kunne føre frem. Klagenemnda la til grunn at kandidaten hadde fått tilstrekkelig og adekvat informasjon om samarbeid og sitat- og kildebruk. Kandidaten hadde ikke lest den aktuelle informasjonen, og kandidaten hadde vært seg bevisst hva hun hadde gjort. Det var bedt om at en eventuell utestengning først skulle iverksettes ved årsskiftet, gjeldende for vårsemesteret 2019. Hvis hun ble utestengt i høstsemesteret, ville hun ikke kunne fortsette studiene i vårsemesteret, slik at utestengelsen i praksis ville vare i to semestre. Hun ville også kunne miste oppholdstillatelsen i

Norge. Nemnda kunne ikke se at det var forhold i denne saken som var avgjørende annerledes i forhold til andre tilsvarende saker, og fant ikke å kunne vektlegge de anførsler som var gjort gjeldende i denne forbindelse. Fakultetet hadde innstilt på annullering av eksamen og utestenging i ett semester. Nemnda fant ikke grunnlag for å stille utestengelsen i bero og utsette reaksjonen til vårsemesteret. Innstillingen til reaksjonen var i tråd med nemndas praksis. Forholdet var forsettlig og nemnda reagerte på forholdet med annullering av eksamen og utestenging i ett semester, dvs. høstsemesteret 2018. Avgjørelsen er enstemmig.

Sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet EXPHIL03, våren 2018, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Forholdet dreide seg om 2-timers hjemmeeksamen, hvor det ved hjelp av plagieringskontrollverktøyet URKUND var avdekket tekstlig sammenfall på opp mot 85 % mellom innlevert besvarelse og en annen students besvarelse som kandidaten hadde samarbeidet med, uten at det var referert til denne kilden på foreskrevet vis. Omfanget av sammenfall knyttet seg både til omfattende samarbeid i forkant av eksamen, men også under avvikling av eksamen. Kandidaten hadde latt seg bistå av advokat som hadde gitt merknader i saken. Klagenemnda kunne ikke se at de anførsler som var gjort gjeldende, kunne føre frem. Nemnda sluttet seg til fakultetets vurdering om at sammenfallet var for omfattende til at det kunne forklares med at de to kandidatene hadde utvekslet forelesningsnotater mv. under forberedelsene til eksamen. Nemnda fant det ikke tvilsomt at kandidatene enten hadde besvart alle spørsmålene sammen, eller svart på hver sine spørsmål og kopiert hverandres svar. Kandidaten hadde fått tilstrekkelig og adekvat informasjon om samarbeid og sitat- og kildebruk. Fakultetet hadde innstilt på annullering av eksamen og utestenging i ett semester. Innstillingen til reaksjonen var i tråd med nemndas praksis. Forholdet var forsettlig og det ble reagert med annullering av eksamen og utestenging i ett semester, dvs. høstsemesteret 2018. Avgjørelsen er enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet EXFAC03-HUM, høsten 2017, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Ved bruk av plagieringskontrollverktøyet URKUND ble det avdekket tekstlig sammenfall på opp mot 45 % mellom den innleverte besvarelsen og tre forskjellige kilder; Oppslagsverket, Litteraturvitenskapelig leksikon, Læreboken, Humaniora: En innføring og Læreboken, Historie, Forståelse og Fortolkning, som det ikke er referert til på foreskrevet vis. Deler av teksten i besvarelsen var enten identisk eller nesten identisk med de tre kildene, uten at dette var markert som sitat. Det var ført referanser til alle tre kildene i form av fotnotehenvvisninger, og alle kildene var ført opp i litteraturlisten. Nemnda noterte seg kandidatens redegjørelse om forholdet, men fant ikke å kunne vektlegge de anførsler som fremkom. Nemnda fant ikke at kandidatens forklaring gjør forholdet unnskyldelig, og viste til at omfanget var betydelig, det mangler angivelse av kilder og kandidaten var gjort kjent med reglene for sitat- og kildebruk. Forholdet var forsettlig, og det ble reagert på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i ett semester, dvs. vårsemesteret 2018. Avgjørelsen er enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet KUN4063, høsten 2017, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Eksamensbesvarelsen ble rutinemessig sjekket opp mot plagieringskontrollverktøyet URKUND, som avdekket stort tekstlig sammenfall mellom den innleverte besvarelsen og flere ulike kilder, uten at det er vist til kildene på foreskrevet vis. Det var på det rene at det var avdekket 10 % tekstlig samsvar mellom besvarelsen og wiki-artikkel hentet fra instituttets nettsider, samt ytterligere tekstlig samsvar mot andre kilder, bl.a. fra Karin Hellandsjøes bok om Jacob Weidemann. Ordrett avskrift var ikke markert som sitat, og det manglet i flere tilfeller referanser til kildene. Hellandsjøes bok var ført opp i litteraturlisten, men instituttets nettside var ikke nevnt. Kandidaten hadde anført manglende kunnskap om kilde og sitatbruk, men erkjente at det var feil ikke å henviser til aktuell kilde. Fakultetet vektla at emnet var på masternivå, og at dette stiller høyere krav til både selvstendighet og kvaliteten på henvisningene. Videre var det snakk om stort omfang av kopiert materiale. Klagers anførsler kunne ikke føre frem. Forholdet var i det minste grovt uaktsomt og det ble reagert på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i ett semester, dvs. vårsemesteret 2018. Avgjørelsen var enstemmig.

Sak 3915/2018 – Det humanistiske fakultet – Klage over vedtak i sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet EXPHIL03, høsten 2017, ble ikke tatt til følge.

Nemnda kunne ikke se at det var fremkommet noe nytt i klagen. Nemnda hadde også ved den første behandlingen vært innforstått med at studentene ble oppfordret til å samarbeide i kollokviégrupper. Saken gjaldt imidlertid ikke adgangen til å samarbeide under eksamensforberedelsen, men bruk av andres ferdigskrevne tekster som del av egen eksamensbesvarelse. Dette gikk klart utover den type samarbeid som studenter – både på exphil og i andre sammenhenger – oppfordres til.

Den sentrale klagenemnd er oppmerksom på at en stor andel av fuskesakene kommer fra HF-fakultetet, i første rekke exphil. Dette kan ha sammenheng med flere forhold. blant annet at exphil er det klart største faget på UiO og obligatorisk for alle studenter. Studentenes motivasjon for å bruke mye tid og

ressurser på eksamensforberedelser og -gjennomføring kan variere. Det understrekes at det siste er en generell betraktning og ikke er rettet mot klageren i denne saken.

Videre er de fleste av studentene på ex-phil uerfarne. Den sentrale klagenemnd tar hensyn til dette ved reaksjonsfastsettelsen ved at utestengelse ofte begrenses til ett semester i stedet for to. Med så omfattende kopiering som i denne saken, ville resultatet ha blitt to semestre utestengelse for viderekomne studenter.

Det kan for øvrig nevnes at Den sentrale klagenemnd inviterte representanter for exphil til møte for å diskutere tiltak for å redusere antallet fuskesaker innen dette faget. På møtet ble det blant annet drøftet om den skriftlige informasjonen kunne gjøres tydeligere og mer detaljert, for eksempel ved å nevne konkrete eksempler på handlinger som regnes som fusk. Kommentaren i nemndas opprinnelige vedtak kan ses på som et innspill til fakultetet i denne prosessen.

Etter nemndas syn er gjeldende retningslinjer tilstrekkelig tydelige hva gjelder bruk av andres tekster som del av egen besvarelse, til at handlemåten må betegnes som grovt uaktsom. Det vises til det som er sagt i vedtaket om dette.

Det tilføyes at klagenemnda ikke hadde fått inn saker om andre ex-phil-studenter som hadde samarbeidet på samme måte som den aktuelle kollokviegruppen. Det var altså ikke holdepunkter for at det var en utbredt oppfatning blant studentene at det var akseptabelt å bruke andres forhåndsskrevne svar som del av egen besvarelse ved hjemmeeksamen, på den måten som var gjort i denne saken. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet FRA1301, høsten 2017, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Ved bruk av plagieringskontrollverktøyet URKUND ble det avdekket tekstlig sammenfall på opp mot 52 % mellom den innleverte besvarelsen og tre forskjellige nettkilder, uten at det var referert til disse på foreskrevet vis. Kandidaten leverte førsteutkast som ved kontroll i URKUND viste seg å inneholde avskrift på mer enn 50 % fra ulike nettkilder. Tilbakemelding fra studiekonsulenten var at besvarelsen inneholdt svært mye avskrift og at dette kunne få alvorlige konsekvenser hvis ikke dette ble rettet opp til andre gangs innlevering. Kandidaten leverte deretter sitt andre utkast, som gjennom kontroll med URKUND, viste seg å inneholde 52 % ordrett avskrift fra tre ulike nettkilder. Kun kilde 2 var oppført i litteraturlisten og besvarelsen inneholder ingen referanser. Ordrett gjengivelse av tekst er ikke markert som sitat. Nemnda fant ikke å kunne vektlegge kandidatens forklaring. Kandidaten ble allerede ved innlevering av førsteutkastet advart mot ikke å ha korrekte kilde- og sitatangivelser. Kandidaten burde derfor hatt et betydelig incitament til å gå gjennom besvarelsen før endelig innlevering. Forholdet var forsettlig, og det ble reagert på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i to semestre, dvs. vår- og høstsemesteret 2018. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet RUS2302, høsten 2017, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Ved bruk av plagieringskontrollverktøyet URKUND ble det avdekket tekstlig sammenfall på opp mot 72 % mellom den innleverte besvarelsen og rekke nettkilder, som det ikke var referert til på foreskrevet vis. Teksten som sammenfalt med disse nettsidene var enten ordrett avskrift eller tilnærmet ordrett. Den ordrette avskriften var ikke markert som sitat. Kildene var oppgitt som fotnotehenviing i teksten og i litteraturlisten. Nemnda noterte seg kandidatens redegjørelse for forholdet, og at kandidaten erkjente at han hadde et ansvar for å sette seg inn i aktuelt regelverk. Kandidaten hadde anført at en reaksjon med utestengning ville være svært byrdefullt ved at han ikke ville få fullført bachelorgraden før høsten 2019 og at dette ville påvirke tidspunkt for når han kunne begynne å jobbe og forsørge familien. Kandidaten hadde erkjent sitt ansvar for å sette seg inn i aktuelt regelverk med tanke på sitat og kildebruk. Det er videre snakk om omfattende avskrift, og kandidaten er erfaren. Nemnda fant at kandidatens forklaring ikke kunne unnskyldte forholdet. Forholdet var forsettlig, og nemnda reagerte på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i to semestre, dvs. vår- og høstsemesteret 2018. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet EXPHIL03, høsten 2017, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Ved bruk av plagieringskontrollverktøyet URKUND og påfølgende manuell kontroll, ble det avdekket tekstlig sammenfall på opp mot 60 % mellom den innleverte besvarelsen og en annen students innleverte besvarelse i samme emne, samme semester, uten at det var referert til kilden på foreskrevet vis. I tillegg til tekstpartiene som var identiske i de to essayene, var det også flere partier som var svært like både tekstlig og innholdsmessig. Nemnda fant ikke å kunne feste lit til kandidatens forklaring. Det var skjerpene at kandidaten hadde benyttet en annen students oppgave, både med tanke på at mistanke om fusk også rettes mot denne medstudenten, og de beskyldninger som var rettet mot medstudenten. Kandidaten erkjente at det objektivt sett forelå fusk ved at hun bl.a. hadde hatt medstudentens besvarelse tilgjengelig og brukt denne som grunnlag for sin egen besvarelse. Kandidatens anførsel om at hun ville kunne risikere å miste nåværende bosted fant nemnda ikke grunn til å vektlegge. Forholdet var forsettlig, og det ble reagert på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i to semestre, dvs. høstsemesteret 2018 og vårsemesteret 2019. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet VEIL4020, våren 2018, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Ved manuell kontroll og bruk av plagieringskontrollverktøyet URKUND ble det avdekket tekstlig sammenfall og parafisering av tekst på opp mot 90 % mellom den innleverte besvarelsen og en eksempelbesvarelse som lå tilgjengelig for studentene, uten at det var referert til denne på foreskrevet vis. Ordrett gjengivelse av tekst var ikke markert som sitat. Nemnda fant ikke å kunne legge vekt på kandidatens forklaring. Forholdet var forsettlig, kandidaten var en erfaren student. Det ble reagert på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i to semestre, dvs. høstsemesteret 2018 og vårsemesteret 2019. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet ECON4160, 11.01.18, ble fakultetets innstilling tatt til følge. På grunn av togforsinkelser var kandidaten forsinket til eksamen, men fikk kompensert dette med ytterligere 15 minutter i tillegg til de 30 minuttene hun allerede hadde fått innvilget som ekstra tid. Da ekstratiden var ute og hun skulle levere, fortsatte hun likevel å skrive, og holdt på ytterligere en drøy time. Fakultetet definerte forholdet som et forsøk på fusk. Kandidaten anførte språklige misforståelser, lang reisevei og togforsinkelser. Kandidaten lot seg representere ved advokat som etter samtale med sin klient innga tilsvaret om at man fant fakultetets innstilling akseptabel. Klagenemnda fant ikke at kandidatens handlemåte burde betegnes som et forsøk på fusk. Ettersom kandidaten åpent nektet å levere besvarelsen ved eksamenstidens slutt, burde saken i stedet behandles som et tilfelle av ikke-levering. Hvis sensur likevel var gjennomført, måtte sensurvedtaket annulleres. Studenten måtte uansett anses å ha brukt et eksamensforsøk. Utestengelse var ikke aktuelt så lenge handlemåten ikke kunne regnes som en fuskehandling. Avgjørelsen var enstemmig.

Forfalskningsaker

Klagenemnda behandlet i 2018 8 saker om forfalskning av dokumentasjon i forbindelse med opptak. De fleste sakene gjelder utenlandske søkere, men det har også vært saker med innenlandske søkere. I alle sakene traff nemnda vedtak om karantenetid for opptak på ett år i medhold av universitets- og høyskoleloven § 3-7 åttende ledd. I den grad saker om forfalskning oppdages først etter at kandidaten har fullført tellende aktivitet, har slik aktivitet som f.eks. avlagte eksamener blitt annullert.

Eksempler:

I sak vedr. mistanke om forfalsket dokumentasjon ved opptak, ble innstilling om ett års karantene fra opptak tatt til følge. Innsendt IELTS test score stemte ikke overens med det som var registrert i IELTS Verification Service. Kandidaten hadde gitt beskjed om at han hadde ønsket å trekke søknaden. Det innvirket ikke på klagenemndas avgjørelse, som noterte seg at det var benyttet forfalsket dokumentasjon i forbindelse med søknad om opptak. Det følger av lov om universiteter og høyskoler § 3-7 sjette ledd, jf. åttende ledd, at det er ulovlig å benytte forfalsket og uekte dokumentasjon, og at dersom slikt avdekkes, vil retten til å søke opptak kunne inndras for inntil ett år. Det ble reagert på forholdet med ett års karantene fra å søke om opptak til studier ved Universitetet i Oslo. Avgjørelsen var enstemmig.

Politiattestsaker

Det følger av universitets- og høyskoleloven § 4-9 første ledd at der studentene kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, kan det kreves at studentene i tråd med politiregisterloven § 39 første ledd legger frem politiattest, ved opptak eller underveis i studiet. Adgangen til å kreve fremleggelse av politiattest er presisert i forskrift om opptak til høgere utdanning § 6-1 første og annet ledd. Kravet til politiattest omfatter i hovedsak helse- og sosialfagsutdanninger samt pedagogiske utdanninger hvor studenten kommer i kontakt med klienter/mindreårige elever. Politiattest kan kreves vedlagt i forbindelse med søknad om opptak eller som følge av oppfølging av søkerne. Nemnda behandlet 2 slike saker i 2018.

Eksempler:

I sak vedr. politiattest med merknad ble fakultetets innstilling tatt til følge.

Saken gjaldt spørsmål om en student som i 2007 ble dømt for seksuelt misbruk, skulle gis adgang til å gjennomføre praksis ved studium underlagt skikkethetsvurdering.

Studentens advokat møtte ved klagenemndas behandling og viste til at det var kandidatens ønske at vurderingen av politiattesten ikke skulle gjøres i fakultetets regi, men heller ivaretas av praksisinstitusjonene, som også er underlagt krav om politiattest. En slik løsning ville gi kandidaten anledning til å fullføre studiet, uten unødige hindringer. Det ble av advokaten vist til at det i lagmannsrettens dom eksplisitt gis uttrykk for at rettighetstap ikke idømmes. Det ble fra fakultetets side understreket at kandidaten av flere grunner ikke vil kunne fylle kravene til praksisopplæringen,.

Hjemmel for å utestenge studenter på bakgrunn av politiattest er universitets- og høyskoleloven § 4-9 tredje ledd som fastsetter at en student som "er dømt for forhold som innebærer at hun eller han må anses som uskikket til å delta i arbeid" med nærmere opplistede sårbare grupper kan utestenges fra praksisopplæring "hvor slik deltakelse må anses som uforsvarlig på grunn av den kontakt studenten får med disse i denne forbindelse". Nemnda drøftet saken på bakgrunn av fakultetets saksframlegg og konkluderte med at det ville være uforsvarlig å tillate studenten å gjennomføre praksis. Nemnda la avgjørende vekt på at § 4-9 tredje ledd etter lovens ordlyd og forarbeider primært tar sikte på å beskytte mindreårige, og eventuelt andre sårbare grupper, mot overgrep og annen skadelig atferd. Annen aktuell lovgivning samt politiregisterloven § 39, jf. § 37, understøtter dette. Det er ikke holdepunkter for at studenten utgjør en slik risiko.

Studenten er dømt for et svært alvorlig straffbart forhold. Dette innebærer etter nemndas syn klart at mange av de gruppene som studenten som ferdig kandidat skal forholde seg til, kan oppleve det som belastende eller støtende dersom kandidaten kommer i en slik posisjon.

Nemnda tok ikke stilling til om § 4-9 tredje ledd rettslig sett gir adgang til å ta slike hensyn ved forsvarlighetsvurderingen. Etter nemndas syn vil man uansett befinne seg i bestemmelsens randsone dersom forsvarlighetsvurderingen baseres på slike moralske og følelsesmessige overveielser. Det er derfor gode grunner som tilsier at man under enhver omstendighet avstår fra å benytte den fakultative adgangen til utestengelse. De hensyn som gjorde det betenkelig at studenten fikk gjennomføre praksis, var i denne saken av en slik karakter at det etter nemndas vurdering ikke burde overlates til andre utenforliggende organer eller institusjoner, men at det tilligger universitetet å ta stilling til dette.

Saken reiser også problemstillingen om regelverkets utforming og tilbakevirkning og grenseoppgangen mot grunnloven § 97. Kandidaten startet sine studier i 2007, på et tidspunkt hvor det ikke var krav om politiattest, mens dagens regelverk ble innført først i 2014. Nemnda fant det naturlig å legge til grunn at regelverket skulle gjelde ikke bare for nye studenter, men også for de kandidatene som allerede er i et studieløp.

Forholdet kandidaten er dømt for, ligger langt tilbake i tid. Kandidaten ble dømt for forholdet i 2007. Nemnda fant ikke at dette kunne være avgjørende. Selv om kandidaten hadde vært åpen om forholdet, var forholdet egnet til i betydelig grad å svekke tilliten til kandidaten. Det var snakk om gjentatt seksuelt misbruk, og ikke avgrenset til en enkelthendelse. Nemnda la til grunn at det finnes en gjentakelsesfare i gitte situasjoner, og at det nettopp er slike forhold som loven tar sikte på å forhindre. Det var vanskelig å se at det var mulig å tilrettelegge studiet på en slik måte at kontakt med barn og unge og andre sårbare grupper var utelukket.

Konklusjonen ble at studenten ble utelukket fra å gjennomføre praksis.

Andre saker

Det har i 2018 blitt behandlet tre saker om utestengning på grunn av straffbare forhold eller uskikkethet med hjemmel i §§ 4-9 og 4-10.

I sak vedr. brudd på taushetsplikt ved Psykologisk institutt, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Kandidaten er student på profesjonsutdanningen i psykologi. I en studentbesvarelse brukte han brukte pasientopplysninger som han var blitt kjent med i forbindelse med praksisstudier, uten å be om samtykke fra pasientene som opplysningene gjelder. Det følger av universitets- og høyskoleloven § 4-6 at studentene er underlagt taushetsplikt "etter de regler som gjelder for yrkesutøvere på vedkommende livsområde", jf. helsepersonelloven § 21, som lyder slik: "Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell." Psykologer regnes som "helsepersonell" etter helsepersonelloven § 3 og er omfattet av helsepersonellovens taushetspliktbestemmelser, jf. § 48 bokstav t. Det er på det rene – og også erkjent av kandidaten – at det i aktuell besvarelse er benyttet personlige opplysninger som er fremskaffet i studiesammenheng, og som derfor er taushetsbelagt. Det er videre erkjent at opplysningene er blitt benyttet uten at den opplysningene angår, er blitt forespurt eller har gitt tillatelse til at opplysningene kunne benyttes. Det er på denne bakgrunn ikke tvilsomt at kandidaten har begått brudd på taushetsplikten. Det følger av uhl. §

4-8 annet ledd at brudd på taushetsplikten kan medføre utestenging fra undervisning og praksisstudier, samt eksamen i disse studiene for en periode på inntil tre år. Kandidaten har beklaget forholdet og erkjente i ettertid at dette ikke var i tråd de rutiner og det regelverk som ligger til grunn. Kandidaten er i avslutningsfasen på mastergraden og er således en erfaren student som skulle ha visst bedre. Nemnda festet lit til kandidatens forklaring og fant å kunne legge til grunn fakultetets vurdering når det gjelder sanksjon på forholdet. Det ble reagert på forholdet med utestengning i ett semester, dvs. høstsemesteret 2018. Avgjørelsen var enstemmig.

NEMNDAS KOMMENTARER

Om klagesaker

Klagesakene utgjør en stor og uensartet gruppe saker. Som det fremgår av tabellen ovenfor, er det mulig å oppstille noen hovedgrupper av saker som går igjen fra år til år. Men som det også fremgår av tabellen, er det en betydelig andel av sakene som ikke lar seg plassere inn i hovedgruppene. Det gjelder blant annet saker om søknad om tilrettelegging, avslag på søknad om grad/vitnemål, fritak fra obligatorisk undervisning og søknader om permisjon.

Som det fremgår av tallene, omhandler flere av sakene avslag på opptak til høyere gradsstudier. Også i disse sakene er klagenemndas kompetanse i hovedsak begrenset til prøving av de formelle sidene ved vedtaket, og om skjønnsutøvelsen har vært forsvarlig. Nemnda vil i stor grad måtte legge til grunn de rent faglige vurderinger som er gjort i saken. På samme måte som ved øvrige vedtak skal hjemmelskjeden være på plass for at et vedtak skal være gyldig. Nemndas inntrykk er at fagenhetenes praksis i stor grad er i samsvar med regler og retningslinjer.

Generelt bør også behovet for å gi studentene god informasjon understrekes. Flere saker kan avverges dersom man på enhetsnivå tidligere fanger opp de problemstillinger som senere fører til klage.

I klagesakene vil nemnda kontrollere om vedtakene er truffet i samsvar med lov og forskrift. I mange saker vil fakultetet også ha utvist et skjønn som kan være basert på faglige vurderinger, eller vurderinger av rimelighet og hensiktsmessighet. Nemnda kan prøve skjønnen fullt ut. I tilfeller hvor avgjørelsen bygger på et faglig skjønn, vil nemnda likevel ofte være varsom med å overprøve fakultetets vurderinger, for eksempel saker om avslag på godkjenning av en doktorgradsavhandling.

Et eksempel på vedtak hvor utfallet beror på et rimelighetsbasert skjønn, er søknader om ekstra eksamensforsøk. Adgangen til å dispensere fra tregangers-regelen er utpreget skjønnsmessig. I slike saker vil nemnda være varsom med å sette til side fakultetets vedtak så langt vedtaket ligger innenfor fakultetets praksis. Det skyldes at hensynet til likebehandling på de enkelte fagområder må veie tungt. Det er derfor sjelden slike saker vinner frem i nemnda.

Nemnda har også en del klagesaker hvor studenter ikke har overholdt frister for betaling av semesteravgift, oppmelding til eksamen o.l. I slike saker har nemnda fulgt en streng praksis og lagt avgjørende vekt på universitetets behov for effektiv studentadministrasjon.

For øvrig finner klagenemnda grunn til å minne om forvaltningslovens saksbehandlingsregler. En sak starter enten ved en søknad fra studenten, eller ved at den aktuelle enheten ved fakultetet selv reiser sak. I de sistnevnte tilfellene er det viktig å sørge for at studenten får mulighet til å uttale seg før vedtak treffes, slik at hensynet til kontradiksjon blir ivaretatt, jf. forvaltningsloven § 16 og § 17.

Nemnda har merket seg at fakultetene i enkelte saker ikke har fulgt forvaltningslovens krav om forhåndsvarsel til studentene før det treffes vedtak (forvaltningsloven § 16). Dette gjelder særlig

saker hvor studenter er fratatt studieretten på grunn av for lav progresjon i studiene. I ett tilfelle førte manglende forhåndsvarsel til at fakultetets vedtak ble opphevet. Unntakene fra plikten til å gi forhåndsvarsel med mulighet for uttalelse er snevre, og nemnda vil understreke at det er viktig at fakultetene gir forhåndsvarsel før det treffes enkeltvedtak.

Det er også viktig å orientere studentene om klageretten, jf. forvaltningsloven § 27 tredje ledd. Klagen skal først vurderes av førsteinstansen, som kan omgjøre eller endre sitt eget vedtak dersom den finner grunnlag for det, jf. § 33. Hvis førsteinstansen ikke endrer vedtaket, skal saken sendes til klagenemnda sammen med en saksfremstilling der førsteinstansen gir sin vurdering av klagen.

Kravet om kontradiksjon gjelder også på klagestadiet. Førsteinstansen må derfor sende kopi av saksfremstillingen til studenten, slik at vedkommende får anledning til å komme med ytterligere kommentarer og innspill. Retten til å gi innspill gjelder i praksis frem til saken avgjøres i klagenemnda.

Om fuskesakene

En betydelig andel av fuskesakene gjelder plagiat og er avdekket gjennom plagieringskontrollverktøyet URKUND - og enkelte andre elektroniske verktøy, som f.eks. Devilry. Selv om de elektroniske verktøyene er til stor hjelp for å avdekke plagiat, må de suppleres med manuell kontroll, både for kontrollens egen del, men også for å avdekke ytterligere fusk som ikke fanges opp av plagieringskontrollverktøyene.

I mange fuskesaker er det ingen tvil om at kandidaten har kopiert kilder i strid med reglene for sitering og referanser. Studentene har plikt til å sette seg inn i regelverket. Det er derfor bare helt unntaksvis at manglende kjennskap til reglene kan være unnskyldelig, slik at skyldkravet ikke anses for å være oppfylt.

Som den store hovedregel vil fusk i form av plagiat føre til annullering av eksamen og utestengning i ett eller to semester. Ved valg av reaksjon vil omfanget av plagiatet, skyldgrad og kandidatens erfaring være av stor betydning. Også andre momenter kan spille inn. Det anses for eksempel som et skjerpene moment dersom det er en annen students arbeid som er plagiert, særlig hvis dette kan føre til at også den andre studenten urettmessig blir mistenkt for fusk. Personlige forhold hos kandidaten påberopes ofte som en formildende omstendighet i slike saker, men det skal mye til før dette får betydning. Nemnda legger stor vekt på likebehandling.

Klagenemndas praksis samsvarer i det alt vesentlige med den praksis som har utviklet seg ved Felles klagenemnd. Felles klagenemnd har imidlertid reagert ved enkelte anledninger på at UiOs klagenemnd har vært vel forsiktige i reaksjonsfastsettelsen.

Nemnda har ikke som praksis at ethvert tilfelle av forsettlig fusk leder til to semestre utestengelse. Nemndas praktisering av likebehandlingsprinsippet innebærer at det ved reaksjonsfastsettelsen tas hensyn til relevante ulikheter mellom sakene, blant annet i forholdets alvor, slik at ikke ulike saker blir behandlet likt.

Nemnda fastsetter reaksjonen ut fra en helhetsvurdering der de sentrale momentene er:

1. Arten og omfanget av fusket
2. Skyldgraden
3. Om saken gjelder en fersk eller erfaren student

I grensetilfeller legges det også vekt på andre momenter. Det er som utgangspunkt ingen relevant unnskyldning at studenten ikke har satt seg inn i regelverket om kildebruk. Det forventes studenten å gjøre. Om studenten ikke har gjort det, er utgangspunktet likevel at forholdet anses som forsettlig, om da ikke informasjonen om riktig kildebruk er uklar. Det er sjelden tilfellet. Skyldvurderingen knyttes i første rekke til selve fuskehandlingen, der det springende punkt for eksempel kan være om utelatelsen av kildehenvisninger skyldes en ren forglemmelse eller teknisk svikt. I de fleste saker konkluderer nemnda med at fusket har vært forsettlig.

Som oftest reagerer nemnda mildere mot helt ferske studenter enn mot studenter som har en viss erfaring. Dette har først og fremst betydning i exphil-sakene, som utgjør halvparten av alle fuskesakene fra HF. I den konkrete saken hvor Felles klagenemnd stilte spørsmål, kunne forholdet gitt grunnlag for en reaksjon med to semesters utestengning. Når nemnda vek tilbake for en slik løsning, var det begrunnet i at besvarelsen hadde løpende referanser til kildene, og at kildene også var nevnt i litteraturlisten slik at hovedproblemet var manglende sitatmarkering.

Utestengning etter universitets- og høyskoleloven § 4-8 har et visst pønalt preg. Oslo tingrett har på denne bakgrunn i enkelte dommer inntatt det standpunkt at det gjelder et krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt for å reagere med utestengning. Det samme har Felles klagenemnd i sin årsrapport for 2016. Problemstillingen vil sjelden komme på spissen, men i lys av den praksis som synes å ha utviklet seg, vil også klagenemnda legge til grunn et skjerpet beviskrav, selv om spørsmålet ikke kan anses som endelig avklart.

Ulovlige hjelpemidler på eksamen er en annen hovedtype av fuskesaker. Høyesterett avsa i 2015 en dom (Rt. 2015 side 995) hvor det fremgår at fuskebegrepet i universitets- og høyskoleloven er strengt. Det å ha ulovlige hjelpemidler tilgjengelig på eksamensbordet, er fusk selv om kandidaten ikke har benyttet hjelpemidlene, men har lagt dem igjen ved en forglemmelse. Eksamen begynner ved bokkontrollen. Høyesterett la til grunn et strengt krav til aktsomhet. Høyesterett viste til at kandidatens eneste oppgave var å påse at de hjelpemidlene han hadde tilgjengelig, var i samsvar med regelverket. Høyesterett fant derfor at det var grovt uaktsomt av studenten å legge igjen ulovlige hjelpemidler selv om det skyldtes et øyeblikks uoppmerksomhet. Høyesteretts dom vil være retningsgivende ved nemndas avgjørelser i slike saker.

Om politattestsaker

Det følger av forskrift om opptak til høyere utdanning at det ved søknad om opptak til en rekke studier, skal fremlegges politiattest i forbindelse med søknad om opptak. Nemnda registrerer en økning i antall saker, og det antas at økningen skyldes at kravet håndheves mer konsekvent enn tidligere, og at kravet til politiattest nå omfatter flere studier. Av de sakene som nemnda har behandlet i 2018, gjelder både mindre brudd på straffelovens bestemmelser om tyveri, men også seksuallovbrudd. En av sakene er ennå ikke ferdigbehandlet i det den er oversendt Felles klagenemnd for endelig behandling.

Om salærkrav

Det følger av uhl § 4-8 femte ledd at studenter som er mistenkt for fusk, har rett på å få utgifter til juridisk bistand dekket av institusjonen. Det samme gjelder for saker etter lovens §§ 4-9 og 4-10. Dette medfører samlet sett betydelige utgifter for institusjonen. Det følger av loven at det ikke skal faktureres for større beløp enn det som er nødvendig for å gjennomføre oppdraget. Nemnda ser det som viktig å håndheve denne begrensningen.